

ВІДГУК

офіційного опонента

професора кафедри економіки промисловості

Одеського національного технологічного університету,

доктора економічних наук, професора

ЗАМЛИНСЬКОГО Віктора Анатолійовича

на дисертацію **ЗАГОРОДНЬОЇ Альони Сергіївни**

на тему: **«Формування механізму управління економічною безпекою підприємств»,**

подану до разової спеціалізованої вченої ради на здобуття ступеня

доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»

з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

Актуальність теми дослідження. Сучасний період розвитку економіки потребує зміни підходів до дослідження економічної безпеки, що пояснюється змінами, як у глобальному, так і локальному масштабах. Зростання складності в процесах управління також вимагають якісного та нового підходу до цього процесу. Особливо це стосується економічної безпеки підприємств, системи її управління, оскільки несприятливі впливи на суб'єкти господарювання потребують високоефективних заходів щодо протистояння загрозам економічної безпеки та створення системи заходів для їх попередження. Стабільне функціонування, зростання економічного потенціалу будь-якого підприємства в умовах ринкових відносин багато в чому залежить від наявності надійної системи економічної безпеки.

У контексті вищезазначеного, метою дисертації здобувача виступає обґрунтування теоретичних і прикладних засад та практичних рекомендацій щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств.

Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри логістики Національного авіаційного університету за темою «Концептуальні засади, методи та моделі екологізації логістичної діяльності» (номер державної реєстрації 0121U00195), в межах якої авторкою проведено діагностику управління загрозами економічної безпеки та ідентифіковано їх за функціональними складовими.

Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Для досягнення ***мети дослідження*** щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств в дисертації було поставлено такі ***наукові завдання***:

- висвітлити теоретичні підходи та з'ясувати особливості і сутність поняття економічної безпеки підприємств;
- проаналізувати методичні основи системи управління економічною безпекою підприємств та навести принципи, на яких вона має ґрунтуватися;
- сформулювати концептуальні засади механізму управління економічною безпекою підприємств;
- здійснити комплексний аналіз управління економічною безпекою та оцінити ризики впливу на господарську діяльність логістичних підприємств;
- провести діагностику управління загрозами економічної безпеки та ідентифікувати їх за функціональними складовими;
- здійснити оцінювання рівня управління економічною безпекою логістичних підприємств на основі методичного підходу;
- розробити та представити алгоритм формування стратегії управління економічною безпекою підприємств, що дасть можливість приймати найбільш ефективні управлінські рішення;
- запропонувати та обґрунтувати проєкт впровадження структурного підрозділу управління економічною безпекою, запровадження якого вплине на вартість капіталу та фінансову спроможність підприємства;
- розробити та рекомендувати механізм реалізації управління економічною безпекою підприємств.

Теоретичною і методологічною базою дослідження є наукові розробки вітчизняних і зарубіжних вчених щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств. У процесі обґрунтування теоретичних та практичних питань дослідження використовувалися наступні наукові методи: аналізу та синтезу, моделювання та формалізації – для дослідження теоретичних підходів та сутності поняття «економічна безпека підприємств»; упорядкування та узагальнення понятійного апарату управління економічною

безпекою підприємства; системний та процесний метод – для формування концептуальних засад механізму управління економічною безпекою підприємств; статистичного аналізу, економіко-порівняльного аналізу, імовірнісного – для проведення комплексного аналізу господарської діяльності логістичних підприємств та оцінювання ризиків впливу на управління економічною безпекою; експертних оцінок, групування – для здійснення оцінки рівня загроз економічній безпеці логістичного підприємства та формування системи показників для оцінки функціональних складових безпеки; функціональний – для визначення рівня управління економічною безпекою підприємства; графічні – для побудови рисунків і таблиць, з метою візуалізації результатів дослідження; системного підходу – для розробки алгоритму формування стратегії управління економічною безпекою підприємств; моделювання і формалізації – для розробки схеми механізму управління економічною безпекою підприємств; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретико-методичних засад та формулювання висновків дослідження.

Наукова обґрунтованість результатів проведених здобувачем досліджень. Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням значного обсягу літературних джерел за темою дисертації, зокрема: наукові праці та розробки провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з питань управління економічною безпекою підприємств, стратегічного управління, механізму управління економічною безпекою підприємств; діючі нормативно-правові акти; офіційно опублікована статистична інформація Державної служби статистики України, Київської обласної державної адміністрації, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України; звітність логістичних підприємств Київської та Одеської областей.

Дисертація має традиційну структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг дисертації становить 237 сторінок. Зміст викладено в логічній послідовності, чітко визначено мету дослідження та завдання, що сприяли її досягненню. Робота характеризується академічним стилем викладення матеріалів дослідження.

Теоретико-методичні положення, висновки та практичні рекомендації, які містяться в дисертації Загородньої Альони Сергіївни є достатньо обґрунтованими та достовірними. Поставлена в роботі мета досягнута здобувачем, а визначені завдання вирішені. Об'єкт і предмет дослідження узгоджується з метою дисертації. Зміст роботи засвідчив наявність глибокої теоретичної підготовки здобувача в галузі проблематики дослідження, а з практичної точки зору – вміння формулювати завдання дисертації і знаходити оптимальні шляхи досягнення їх результативності. Одержані здобувачем наукові результати відзначаються логічною послідовністю та належним рівнем аргументованості. Висновки є обґрунтованими та повною мірою відображають основні результати дослідження.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень полягає у розробленні теоретичних і прикладних засад та практичних рекомендацій щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств. Найбільш важливими результатами проведеного дослідження варто відмітити наступні:

- Заслужують на увагу методичні основи щодо формування системи управління економічною безпекою, серед яких виділено принципи побудови системи управління економічною безпекою підприємств і поетапну модель забезпечення та досягнення оптимального рівня її функціонування шляхом прийняття стратегічних рішень у визначеному алгоритмі.

- Варто відзначити механізм управління економічною безпекою, що спрямований на антикризовий економічний розвиток, захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз, основним завданням якого є регулярний моніторинг діяльності підприємства, аналіз його господарської діяльності, своєчасне виявлення та нейтралізація загроз, підтримка норми показників ліквідності (платоспроможності), фінансової стійкості та незалежності, усунення наслідків негативних впливів і кризи.

- Погоджуюсь із позицією автора щодо організаційних засад формування механізму управління економічною безпекою підприємства, в якому обов'язковою умовою є проведення індикативного аналізу як методу

економічних досліджень, що полягає у виявленні динаміки та тенденцій зміни показників економічної безпеки та їх інтегрованості у систему забезпечення економічної стійкості підприємства та дотримання його економічних інтересів.

- Вагомим доробком здобувача є механізм своєчасного виявлення та нейтралізації загроз, що полягає у запровадженні моделі «Три рівні захисту» та доцільності впровадження відповідного спеціалізованого структурного підрозділу, що забезпечує простий і ефективний спосіб покращити комунікацію щодо процесу управління економічною безпекою підприємства і контролю.

- Заслужують позитивної оцінки науково-практичні підходи до обґрунтування стратегії управління економічною безпекою підприємства, в якій застосований комплексний підхід взаємозв'язків між окремими напрямками розвитку, що дасть можливість визначити і встановити межі та зміст процесів, які відбуваються в середині самої стратегії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні науково-методичного забезпечення щодо формування механізму управління економічною безпекою підприємств. Підтвердженням наукової та практичної цінності отриманих результатів дослідження є:

- теоретичні положення та практичні результати дисертації введені у навчальний процес Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» та використовуються при розробці навчальних програм та викладанні навчальних дисциплін «Основи національної безпеки» та «Економічна безпека підприємств» за спеціальностями 073 «Менеджмент» та 281 «Публічне управління та адміністрування» (довідка про впровадження № 158/1-2 від 30.10.2023 р.);

- науково-практичні рекомендації щодо управління економічною безпекою підприємств були використані у практичній діяльності при розробці Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022-2024 роки, в частині «Напрями діяльності та заходи» Комплексної програми «Конкурентоспроможна Київщина» на 2022-2024 роки КОДА (довідка про впровадження № 700/24/01/2023 від 17.11.2023 р.);

- розроблені в дисертації науково-практичні рекомендації щодо формування стратегії управління економічною безпекою підприємства буде використано при розробці Стратегії розвитку ТОВ «Модерн Транс» на 2024-2025 роки (довідка про впровадження № 11/23-374 від 31.10.2023 р.);

- запропоновані в дисертації науково-практичні рекомендації щодо необхідності створення спеціалізованого структурного підрозділу з управління економічною безпекою підприємства (Відділ економічної безпеки), будуть використані у практичній діяльності ТОВ «ФТП» (довідка про впровадження № 11-23/8755 від 22.11.2023 р.).

Повнота викладення в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні наукові, практичні результати і висновки дисертації опубліковано у 13 наукових працях здобувача, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 статті у наукових виданнях іншої держави, 8 тез наукових доповідей.

Оформлення дисертації. Детально розглянувши ґрунтовні результати дисертації та наукових публікацій здобувача, опублікованих відповідно до тематики роботи, варто зазначити, що наукова праця оформлена згідно з нормативними вимогами, передбаченими для такого виду робіт, написана державною мовою з дотриманням наукового стилю. Положення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, в цілому характеризуються аргументованістю, послідовністю, системністю, логічним викладенням та актуальністю.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація та наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, не містять порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації).

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Відзначаючи відповідний рівень обґрунтування, достатній рівень переконливості теоретико-методичних положень дисертації Загородньої Альони Сергіївни, логічну завершеність та цілісне подання, рекомендовано звернути увагу на окремі недоліки та дискусійні питання, а саме:

1. У першому розділі дисертації (рис. 1.3) автором визначені складові економічної безпеки підприємства, серед них: фінансова; кадрова; виробнича; інноваційна; інформаційна; екологічна; правова; силова. На нашу думку, доцільно було б додати до цього переліку маркетингову безпеку, яка є не менш важливою складовою економічної безпеки ніж інші. Маркетингова безпека є здатністю підприємства адаптуватися до змін на ринку, аналізувати потреби та вимоги споживачів, розробляти та впроваджувати ефективні маркетингові стратегії.

2. На нашу думку в дисертації не достатньо розкрито питання нормативно-правового забезпечення економічної безпеки. Доцільно було б додати деякі аспекти у сфері антимонопольного законодавства, закони та нормативні акти, які регулюють конкуренцію на ринку та запобігають недопущенню монопольних або неправомірних методів конкуренції.

3. На сторінках 89–93 дисертації автором запропоновано субсфери ризиків, що є основними компонентами кожної з чотирьох сфер ризиків, які визначені у роботі. Потребують уточнення запропоновані субсфери ризиків, що можуть мати неузгодженість між собою.

4. У підрозділі 3.2. заслуговує на увагу представлена модель зрілості відділу економічної безпеки, «...Модель зрілості робить більше, ніж інформування підприємства про його прогрес в управлінні економічною безпекою», така модель зрілості визначає прогрес, що досягнутий підприємством. Доцільно було б також запропонувати строки визначені на реалізацію кожної із запропонованих фаз розвитку відділу економічної безпеки.

Висловлені в цій частині відгуку окремі зауваження та дискусійні положення, ілюструючи при цьому власну наукову позицію офіційного опонента, не знижують значимість, актуальність та завершеність проведеного дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Оцінюючи дисертацію *Загородньої Альони Сергіївни на тему: «Формування механізму управління економічною безпекою підприємств»* за глибиною актуальності, рівнем новизни представлених результатів, їх наукової

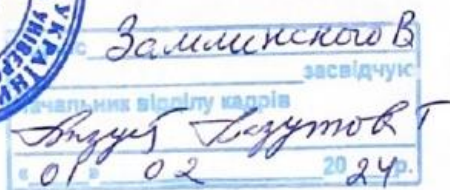
доведеності та обґрунтованості, повноти викладення матеріалів роботи в опублікованих наукових працях, ступенем досягнення поставленого наукового завдання на основі володіння теоретичними, методичними та прикладними науковими засадами, відповідає вимогам, які висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її автор Загородня Альона Сергіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Офіційний опонент:

професор кафедри економіки
промисловості

Одеського національного
технологічного університету,
доктор економічних наук,
професор

Віктор ЗАМЛИНСЬКИЙ